

BASIS ONTWIKKELINGSGERICHT WERKEN IN DE VVE

Boom

COLOFON

Boom Mbo
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteurs: Angela van de Plas, Monique Velthoen en Christine ten Kate
Inhoudelijke redactie: Boom Mbo

Titel: Basis ontwikkelingsgericht werken in de VVE
ISBN: 978 90 372 6976 5
3^e druk/ 1^e oplage

Bronvermelding: PhotoMavenStock | Shutterstock, Jufmaike.nl, Jufjoni.nl, School Concept BV.

Dank aan Ingrid den Hollander, kleuterjuf van Het Stadskwartier, Meppel, voor haar fotobijdragen.

© Boom 2025

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van een (of meerdere) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Mbo, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

Werken met dit keuzedeel	4
1 Oriëntatie en achtergrond voorschoolse educatie	7
WE in Nederland	8
Geschiedenis VVE in Nederland	9
Verschillende VVE-programma's	10
Informatieverwerving	16
Begrippen	18
2 Uitdagende speelleeromgeving	21
Kinderen op onderzoek uit	22
Verkennen, verbinden en verrijken van spel	28
Begrippen	31
3 Kansen creëren, kansen grijpen	33
Kansen creëren	34
Kansen grijpen	36
Creatieve en zintuiglijke ontwikkeling	40
Executieve functies	42
Vorbereiden op de basisschool	46
Interactievaardigheden	49
Digitale media	50
Begrippen	57
4 Interactief voorlezen	61
Wat is interactief voorlezen?	62
Het belang van woordenschatontwikkeling	63
De 4-takt van Marianne Verhallen	65
Geschikte boeken voor interactief voorlezen per leeftijd	67
Aandachtspunten bij het voorlezen	70
Interactie uitlokken	71
De opbouw van het werken met een boek	72
Wat heb je allemaal nodig?	74
Werken met een vertelkoffer of verteltafel	76
De speelleeromgeving inrichten bij het boek	78
Ouders betrekken bij interactief voorlezen	80
Begrippen	82
5 Volgen en vastleggen van ontwikkelingen	85
Observeren	86
Privacy	92
Begrippen	94
6 Werken aan ouderbetrokkenheid	97
Ouderbetrokkenheid	98
Ouderprogramma's	99
Contact met ouders	100
Leefwerelden verschillen van elkaar	105
Begrippen	107
7 Uitdaging	111
Index	115

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig, bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Basis ontwikkelingsgericht werken in de VVE

Aan het werken op een VVE-groep worden steeds meer eisen gesteld. Terecht, want op een VVE-groep heb je te maken met kinderen met (een risico op) een ontwikkelingsachterstand. Het is belangrijk dat ook deze kinderen de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en goed op te groeien. Door kansen te grijpen en kansen te creëren help je op een vanzelfsprekende manier kinderen verder in hun ontwikkeling. Als pedagogisch medewerker op een VVE-groep heb je een belangrijke taak in het signaleren van ontwikkelingsachterstanden en hiermee aan de slag te gaan.

Werken in de VVE is werken aan taalontwikkeling.

In het keuzedeel *Basis ontwikkelingsgericht werken in de VVE* oefen je kennis en vaardigheden die nodig zijn om samen met je collega's op de VVE-groep kinderen met (een risico op) een ontwikkelingsachterstand optimaal te ondersteunen.

Je beschikt al over basiskennis van de ontwikkeling van jonge kinderen, samenwerken met collega's op een groep, groepsruimten inrichten enzovoort. Nu ga je aan de slag om te ontdekken wat voor- en vroegschoolse educatie precies inhoudt, met welk doel er gewerkt wordt met VVE-programma's en hoe je technieken en vaardigheden toepast bij spelbegeleiding, inrichting van de ruimte en gesprekken met ouders.

In dit keuzedeel verdiep je je in ontwikkelingsgericht werken (al dan niet via speciale VVE-methodes) bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Je leert over de geschiedenis van VVE in Nederland, wat doelgroepkinderen zijn, de rol van gemeenten en doorgaande (leer)lijnen. Je doet kennis op van verschillende VVE-methodes, zowel centrumgerichte als gezinsgerichte programma's. Je gaat aan de slag met kansen creëren en kansen grijpen. Je verdiept je in verschillende observatietechnieken en de factoren die een waarneming beïnvloeden. Je oefent met het creëren van een betekenisvolle speelleeromgeving. Daarnaast is er speciale aandacht voor ouderbetrokkenheid.

Voor het werken in de VVE-groep is de aanvullende taaleis voor het onderdeel 'Lezen' 3F vervallen. Om de taalontwikkeling van kinderen optimaal te versterken is in het *Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie* de vaardigheid 'Interactief voorlezen' opgenomen als verplicht onderdeel van de opleiding tot beroepskracht VE. Door de interactieve leesvaardigheden van beroepskrachten VE te ontwikkelen, wordt bijgedragen aan het stimuleren van de taalontwikkeling van VE-peuters.

Misschien maak jij straks wel hét verschil in het leven van sommige kinderen en hun ouders, doordat je een goede basiskennis van verschillende VVE-methodes en van de ontwikkeling van een kind bezit. Bovendien weet je hoe je moet omgaan met achterstanden, hoe belangrijk ouderbetrokkenheid is én je beschikt over het vermogen om te kunnen inspelen op wat een kind nodig heeft.

Bekijk het filmpje.

Leerdoelen

1. Je hebt kennis van het belang en ontstaan van VVE (tweedetaalverwerving, sociaal-economische achtergrond, leefomgeving/buurt).
2. Je hebt kennis van doorgaande (leer)lijnen en kan uitleggen waarom dit van belang is.
3. Je hebt kennis van inhoud en belang van (SLO-)doelen voor het jonge kind.
4. Je hebt brede en specialistische kennis van de 'reguliere' taalontwikkeling.
5. Je hebt brede kennis van VVE-methodieken en hun onderlinge overeenkomsten en verschillen.
6. Je hebt brede en specialistische kennis van spel-, speel- en ontwikkelingsmaterialen om de ontwikkeling op het gebied van taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling doelgericht te stimuleren.
7. Je hebt brede en specialistische kennis van mogelijkheden om de ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren.
8. Je hebt kennis van zelfsturing bij kinderen (2-6 jaar).
9. Je hebt kennis van en inzicht in het belang van zijn/haar eigen rol bij het stimuleren van de ontwikkeling.
10. Je hebt kennis van het belang van opbrengstgericht werken.
11. Je hebt kennis van het belang en de noodzaak van het verzamelen en registreren van (ontwikkelings)gegevens.
12. Je hebt kennis van de invloed van meertaligheid op de ontwikkeling van een kind en van taalverwerving bij meertaligheid.
13. Je hebt kennis van het functioneren van het kinderbrein en de consequenties daarvan voor het aanbieden van ontwikkelingsgerichte activiteiten en de leeromgeving.
14. Je hebt kennis van het ondersteunen van beginnende geletterdheid bij kinderen.
15. Je hebt kennis van het ondersteunen van beginnende rekenvaardigheden bij kinderen.
16. Je hebt kennis van de mogelijkheden en risico's van multimedieagebruik bij de ontwikkeling van het jonge kind.
17. Je hebt kennis van doelgroepenbeleid.
18. Je hebt kennis van programma's voor thuisgebruik.
19. Je hebt kennis van het belang van interactief voorlezen voor het stimuleren van de taal- en denkontwikkeling van jonge kinderen.
20. Je hebt kennis van het fundamentele belang van een rijke woordenschat voor de algehele ontwikkeling en het latere schoolsucces van jonge kinderen.

21. Je hebt kennis van het doel van het inzetten van materialen zoals een vertelkoffer, verteltafel of een thematisch ingerichte speelleeromgeving ter ondersteuning van interactief voorlezen.
22. Je kunt je voorbereiden op een interactieve voorleessessie door een geschikt boek te kiezen, het door te lezen en momenten voor interactie en woordaanbod te bedenken.
23. Je kunt een interactieve voorleessessie uitvoeren door interactie uit te lokken met open, verdiepende en verbredende vragen.
24. Je kunt nieuwe en belangrijke woorden uit een boek selecteren en deze op een gestructureerde manier aanbieden aan kinderen.
25. Je kunt het werken met een boek verrijken door middel van passende verwerkingsactiviteiten, het inzetten van materialen en het inrichten van de speelleeromgeving passend bij het boek.
26. Je kunt een VVE-methodiek in de praktijk herkennen.
27. Je kunt laaggeletterdheid bij ouders/opvoeders signaleren.
28. Je kunt ontwikkelingsgerichte (spel)activiteiten leiden en begeleiden.
29. Je kunt ouders betrekken bij de ontwikkeling van hun kind(eren).
30. Je kunt realistische ontwikkelingsdoelen formuleren.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*
Hierbij leer je over en oefen je in de praktijk. Bij sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan [BP]. De beroepsproducten verzamel je in een portfolio en gebruik je om de uitdaging van het keuzedeel af te ronden. De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:
  - *Brochure nieuw kinderdagverblijf met VVE*
  - *Een uitdagende speelleeromgeving*
  - *Interactief voorlezen*
  - *Overdrachtsformulier*
  - *Informatiebrochure voor ouder*
  - *Ouderbetrokkenheid.*
- Met je portfolio en de BP-opdracht van hoofdstuk 4 toon je aan dat je voldoet aan de eis uit het *Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie*. De vaardigheid ‘interactief voorlezen’ is een basisvoorwaarde voor de beroepskracht VE:
  - *je bereid een interactief voorlezen activiteit voor volgens de richtlijnen*
  - *je voert een interactief voorlezen opdracht uit in de praktijk*
  - *je schrijft een reflectie op je voorbereiding en uitvoering.*
- *Test je kennis*
Hiermee test je jouw kennis van de theorie.
- *Uitdaging*
Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het keuzedeel naartoe. Hier word je op beoordeeld. *Je maakt een map met verschillende brochures over een al dan niet bestaand kindercentrum met VVE-methode. De map is bestemd voor (nieuwe) ouders. Er moet informatie in te vinden zijn over:*
  - *de missie van het kindercentrum*
  - *de doelstelling van het kindercentrum*
  - *de VVE-methode met uitleg van het waarom van deze methode*
  - *hoe kansen gegrepen en gecreëerd worden, plus een voorbeeld van een thema uitgewerkt op alle ontwikkelingsgebieden*
  - *welk kindvolgsysteem is gekozen en om welke redenen*
  - *hoe wordt geobserveerd, hoe vaak en hoe wordt omgegaan met factoren die de waarneming beïnvloeden*
  - *waarom ouderbetrokkenheid zo belangrijk is, plus drie voorbeelden*
  - *het verschil tussen ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid.*
  - *een verwijzing naar een filmpje, blog/vlog over de door jou aangepaste speelleeromgeving.*
- *Theorietoets*
Om te controleren of je de theorie hebt eigen gemaakt, kun je de multiplechoicevragen beantwoorden.

Hoofdstuk 1

Oriëntatie en achtergrond voorschoolse educatie

In Nederland bestaat voor- en vroegschoolse educatie (VVE) pas sinds 2000. Voor die tijd heette VVE: **onderwijs-achterstandenbeleid** (OAB). Via voorschoolse educatie leren kinderen al spelend de Nederlandse taal en worden ze ook op andere ontwikkelingsgebieden uitgedaagd zich te ontwikkelen. Er zijn verschillende VVE-programma's, die veelal een doorgaande (leer)lijn kennen. Voor jou als pedagogisch medewerker is het belangrijk dat je kansen creëert en kansen grijpt om kinderen verder te helpen in hun ontwikkeling. Hoe eerder er aan de ontwikkeling wordt gewerkt, hoe minder groot de achterstanden zijn. Een vroeg begin is het halve werk.

Aan het eind van dit hoofdstuk

- heb je kennis van het belang en ontstaan van VVE (tweedetaalverwerving, sociaal-economische achtergrond, leefomgeving/buurt)
- heb je kennis van doorgaande (leer)lijnen en kan uitleggen waarom dit van belang is
- heb je kennis van het belang en de noodzaak van het verzamelen en registreren van (ontwikkelings)gegevens
- heb je kennis van de inhoud en het belang van (SLO-)doelen voor het jonge kind
- heb je brede kennis van VVE-methodieken en hun onderlinge overeenkomsten en verschillen
- heb je kennis van doelgroepenbeleid
- kun je een VVE-methodiek in de praktijk herkennen
- kun je laaggeletterdheid bij ouders/opvoeders signaleren.

VVE in Nederland

Via **voor- en vroegschoolse educatie (VVE)** leren doelgroepkinderen al spelend de Nederlandse taal. Ook worden ze uitgedaagd om zich op andere ontwikkelingsgebieden te ontwikkelen. De gemeente bepaalt welke kinderen onder de doelgroep vallen voor een gesubsidieerde plaats op een VVE-groep. Om hen goed te kunnen ondersteunen is het belangrijk dat je weet wat peuters moeten kunnen voordat ze naar de basisschool gaan. Kinderen hebben profijt van een **doorgaande (leer)lijn**. Samenwerking tussen de opvang en de basisschool zorgt ervoor dat de overgang voor een kind soepel zal verlopen. De leerkracht ontvangt een overzicht van de ontwikkeling van ieder kind en weet waaraan extra aandacht besteed moet worden. Daarnaast is het van belang dat jij je als pedagogisch medewerker zo veel mogelijk verdiept in je doelgroep en de individuele kinderen in je groep.

Een kind dat in de ene gemeente een doelgroepkind is, hoeft dit in de andere gemeente niet te zijn.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Kinderen met een (risico op een) onderwijsachterstand kunnen vanaf 2,5-jarige leeftijd voorschoolse educatie volgen. Via voor- en vroegschoolse educatie leren zij al spelend de Nederlandse taal. Hiervoor bestaan speciale programma's. Deze worden aangeboden op kindercentra, peuterpeelzalen, voorscholen en in groep 1 en 2 van de basisschool.

Verschillende doelgroepkinderen

De gemeente bepaalt welke kinderen in aanmerking komen voor een VVE-indicatie. In de praktijk betekent dit dat een kind in de ene gemeente doelgroepkind is en recht heeft op een plek in een VVE-kinderdagverblijf/peuterpeelzaal, terwijl hetzelfde kind in een andere gemeente niet als doelgroepkind wordt aangemerkt.

Doorgaande (leer)lijn

Een VVE-programma begint op het kindercentrum en loopt (als het goed is) door in groep 1 en 2 (de kleutergroepen) van de basisschool. Deze doorgaande (leer)lijn maakt de overgang van kindercentrum naar de basisschool minder groot. Het kind herkent vaste elementen van het programma waarmee wordt gewerkt. Dit geeft een vertrouwd gevoel.

(SLO-)doelen

SLO staat voor Stichting Leerplan Ontwikkeling. Het is het expertisecentrum voor leerplanontwikkeling. De SLO richt zich op het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. Door het opstellen van kerndoelen weten leerkrachten wat hun kinderen moeten kunnen aan het einde van hun schoolloopbaan. Deze kerndoelen worden vertaald naar leerlijnen.

Er zijn ook **SLO-doelen** ontwikkeld die bepalen wat peuters ongeveer moeten weten en kunnen als ze naar de eerste groep van de basisschool gaan.

Opdracht 1 Definities VVE

Er worden verschillende definities gebruikt voor VVE.

- a. Zoek op internet naar drie omschrijvingen van VVE.
- b. Wat is het verschil tussen de voorschool en vroegschool? Vergelijk de omschrijvingen met elkaar. Kies de omschrijving waarvan jij vindt dat die het best de lading van het begrip VVE dekt. Noem twee argumenten waarom je kiest voor die omschrijving.

Geschiedenis VVE in Nederland

In Nederland kun je de extra ondersteuning voor doelgroepkinderen in drie periodes verdelen: vóór 2000, na 2000 en vanaf 2010.

In verschillende landen worden VVE-projecten uitgevoerd.

VVE voor 2000

In Nederland bestaat VVE pas sinds 2000. Voor 2000 was er sprake van een breder opgezet onderwijsachterstandenbeleid. Net als in de Verenigde Staten werden compensatieprojecten uitgevoerd op basisscholen in achterstandsbuurtten in grote steden. Langzamerhand ontstonden speciale voorschoolse programma's, zoals Piramide.

VVE vanaf 2000

Vanaf het jaar 2000 krijgen gemeenten geld om op basisscholen en peuterspeelzalen met minimaal 70% (later meer dan 50%) achterstandskinderen de VVE-programma's in te voeren.

In 2005 komt er een knip in de financiering. Schoolbesturen krijgen het geld via de gewichtenregeling voortaan rechtstreeks (vroegschoolse educatie) en de gemeenten blijven verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie in de peuterspeelzalen. Gemeenten proberen meer doelgroepkinderen te bereiken en zoeken hiervoor contact met kinderopvangorganisaties. De programma's waren eerst alleen speciaal geschikt voor de peuterspeelzaal en groep 1 en 2 van de basisschool; daarna komen er nieuwe programma's die geschikt zijn voor kinderen vanaf 0 jaar.

Wet Oke

In 2010 is de **Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie** (Wet Oke) aangenomen. De belangrijkste uitgangspunten van deze wet zijn:

- harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzalen
- verplichting van de gemeenten om een kwalitatief goed aanbod te doen aan alle kinderen met een risico op taalachterstand
- organiseren van toezicht op peuterspeelzalen met een voor- en vroegschoolse educatie.

Bij de harmonisatie gaat het om:

- versterking van de pedagogische kwaliteit
- één kwaliteitskader voor alle voorschoolse voorzieningen
- één financieringsstructuur voor werkende ouders.

Om zo veel mogelijk doelgroepkinderen te bereiken, kiezen sommige gemeenten ervoor om alle pedagogisch medewerkers van de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven op hun kosten te scholen in VVE.

Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft bepaald waaraan een pedagogisch medewerker in de voorschoolse educatie moet voldoen. Je moet scholing hebben gevolgd waarin je geleerd hebt:

- te werken met voor- en vroegschoolse educatieprogramma's
- de ontwikkeling van het jonge kind te stimuleren. En dan vooral wat betreft taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling
- de ontwikkeling van peuters te volgen en het aanbod van voorschoolse educatie hierop af te stemmen
- de ouders te betrekken bij het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen
- de inhoudelijke aansluiting tussen voor- en vroegschoolse educatie vorm te geven
- voor een zorgvuldige overgang van het kind van voor- naar vroegschoolse educatie te zorgen.

Behalve bovenstaande scholing moet je ook voldoen aan de taaleis-ve. De taaleis betekent dat je mondelinge vaardigheden op niveau 3F moeten zijn en je kennis en vaardigheden hebt ten aanzien van interactief voorlezen.

Verschillende VVE-programma's

Er zijn verschillende VVE-programma's. Naast de methodes voor kindercentra, peuterspeelzalen en basisscholen zijn er aanvullende programma's en/of gezinsgerichte programma's.

Doel van VVE

De meeste VVE-programma's richten zich vooral op het wegwerken van een taalachterstand, maar in principe besteden alle methodes eveneens aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Daarnaast komen de cognitieve ontwikkeling en het ontluikend rekenen aan bod, net als de motorische ontwikkeling.

Erkende VVE-programma's

Erkende VVE-programma's zijn:

- *Piramide* (2 t/m 6 jaar)
- *Sil op school* (4 t/m 6 jaar)
- *Bas in de klas* (4- 6 jaar)
- *Kameleon* (2 t/m 6 jaar)
- *Uk en Puk* (0 t/m 4 jaar)
- *Speelplezier* (2 t/m 6 jaar)
- *Schatkist* (4 t/m 6 jaar)
- *Startblokken* (0 t/m 8 jaar)

(Bron NJI)

In alle VVE-programma's is aandacht voor taal.

Aanvullende programma's

De methode Taallijn kan gebruikt worden naast een VVE-programma, maar ook zelfstandig uitgevoerd worden. Taallijn is echter niet erkend als een volwaardig VVE-programma. Deze methode is specifiek gericht op de deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers om taalachterstand bij taalzwakke kinderen te voorkomen of te beperken.

Speciaal gericht op het bevorderen van voorlezen zijn VoorleesExpress, Boekstart en Boekenpret.

Daarnaast zijn er speciale trainingen die pedagogisch medewerkers kunnen volgen om de kwaliteit te versterken en/of te verhogen, zoals de basistraining VVE.

Gezinsgerichte programma's

Instapje, opstap, overstap, samen leren en VVE Thuis zijn voorbeelden van gezinsgerichte programma's die als doel hebben om de ontwikkeling van kinderen thuis door ouders te ondersteunen.

Opdracht 2 Is dit VVE?

Over VVE is veel gezegd en geschreven. Geef bij onderstaande stellingen aan of deze waar of niet waar zijn.

- VVE wordt in alle gemeenten aan dezelfde doelgroepkinderen gegeven.
 Waar
 Niet waar
- Via voorschoolse educatie leren kinderen spelenderwijs de taal.
 Waar
 Niet waar
- Voorschoolse educatie bestaat al ruim dertig jaar in Nederland.
 Waar
 Niet waar
- Alle VVE-programma's richten zich op het voorkomen en wegwerken van een taalachterstand.
 Waar
 Niet waar

Opdracht 3 Dit is VVE

Welk begrip past bij het onderwerp VVE?

- Onderwijsachterstand
- Gehandicapten
- Doelgroepkinderen
- Ben ik in beeld?
- Doorgaande (leer)lijn

Opdracht 4 Waarin verschillen VVE-programma's?

Er zijn verschillende erkende VVE-programma's. Hoewel ze zich stuk voor stuk richten op kinderen met een taalachterstand, zijn ze allemaal anders. Ieder VVE-programma heeft eigen kenmerken.

Zoek op internet informatie over de verschillende erkende VVE-programma's. Schrijf per programma vijf kenmerken op. Zoek in ieder geval uit voor welke leeftijden het programma geschikt is.

Erkend VVE-programma	Kenmerken
Piramide	
Startblokken en Basisontwikkeling	
Uk en Puk	
Bas in de klas	
Speelplezier	
Kameleon	
Sil op school	
Schatkist	

Opdracht 5 Highscope

De Amerikaanse methode Highscope is gebaseerd op de ontwikkelingstheorieën van Piaget en Vygotsky, de onderwijsvisie van Dewey en de theorie van meervoudige intelligentie van Gardner.

Zoek op internet meer informatie over Piaget, Vygotsky, Dewey and Gardner.

- Beschrijf de vier ontwikkelingsperioden die Piaget onderscheidt.

- b. Beschrijf wat een kind leert in het sensomotorische stadium.
- c. Beschrijf wat een kind leert in het preoperationele stadium.
- d. Welke ontwikkelingstheorie van Vygotsky wordt in verschillende informatiebronnen over hem genoemd?
- e. Wat wordt hiermee bedoeld?
- f. Hoe ga je de kennis van de ontwikkelingstheorie van Vygotsky in de toekomst in de praktijk gebruiken?
- g. Schrijf vijf steekwoorden op die kenmerkend zijn voor de onderwijsvisie van Dewey.
- h. Hoe zien we de onderwijsvisie van Dewey terug in de dagelijkse praktijk van de kinderopvang?
- i. Waar is Gardner vooral om bekend?
- j. Geef een korte omschrijving van de acht verschillende soorten intelligenties waarover Gardner spreekt.

Soort intelligentie	Omschrijving
Verbaal-linguïstisch	
Logisch-mathematisch	
Visueel-ruimtelijk	
Muzikaal-ritmisch	
Lichamelijk-kinesthetisch	
Naturalistisch	
Interpersoonlijk	
Intrapersoonlijk	

- k. Binnen VVE-programma's ligt de focus op taal. Wat vind je hiervan, nu je weet dat er verschillende soorten intelligentie zijn? Wat betekent dit voor jouw rol als pedagogisch medewerker in de toekomst?

Opdracht 6 Kenmerken verschillende VVE-methodes

Veel VVE-methodes werken met een thema, maar er zijn ook kenmerken die specifiek bij één VVE-methode horen.

Koppel het juiste VVE-programma aan het bijbehorende kenmerk.

Startblokken	Puk
Piramide	Pippa
Uk en Puk	Bouwstenen

Opdracht 7 VVE bij Stichting Peuterzaalwerk Heerlen (PWH)

Iedere gemeente bepaalt zelf welke kinderen in aanmerking komen voor een VVE-indicatie en welke niet.

Bekijk het filmpje en de website.

- a. Omschrijf het dagprogramma van de peuterspeelzalen in Heerlen.
- b. Met welke programma's werkt Stichting Peuterzaalwerk Heerlen?
- c. Wat is de winst voor de kinderen als ze de overstap maken naar de basisschool? Noem twee voordelen.

Opdracht 8 Doelgroepkinderen

Elke gemeente bepaalt zelf welke kinderen vallen onder de doelgroep voor een VVE-indicatie.

Lees punt 2.2 vanaf bladzijde 9 van het rapport *VVE-doelgroepkinderen in de voorschoolse fase*.

- Op basis van welke mogelijke indicatoren wordt de eerste indeling van doelgroepkinderen gemaakt?
- Op basis van welke indicatoren wordt de tweede indeling van doelgroepkinderen gemaakt?
- Op basis van welke indicatoren wordt de derde indeling van doelgroepkinderen gemaakt?
- Welke indeling onderscheidt de inhoudelijk georiënteerde indeling?
- Welke indeling vind jij de beste en waarom?

Opdracht 9 Elk kind is anders

Elk kind is anders. Dit geldt ook voor de kinderen op een kindercentrum of peuterspeelzaal waar met een VVE-programma wordt gewerkt.

Lees bladzijde 48 en 49 van het rapport *VVE-doelgroepkinderen in de voorschoolse fase*.

- Welk type kind ben jij weleens tegengekomen op je stageplek? Noteer de naam of namen.
- Hoe werd dit kind ondersteund in de groep?
- Welke ondersteuning had er nog meer gegeven kunnen worden?

Opdracht 10 Nieuw VVE-beleid

Elke gemeente maakt zelf een afweging welke kinderen zij wel en niet in de doelgroep laat vallen. Daarnaast neemt de gemeente beslissingen over het al dan niet mengen van doelgroepkinderen en niet-doelgroepkinderen.

- Welke kinderen vallen in jouw gemeente binnen de doelgroep?
- Voor welke kinderen zou het volgens jou goed zijn om een plek op een VVE-kinderdagverblijf te hebben?

Opdracht 11 Doorgaande (leer)lijn

Bij VVE is het van belang dat er een doorgaande (leer)lijn is vanuit de peuterspeelzaal, voorschool of het kindercentrum naar de basisschool. Dit is niet zonder reden.

Zoek op internet informatie over de doorgaande (leer)lijn in een VVE-programma.

- Wat wordt er verstaan onder een doorgaande (leer)lijn bij VVE?
- Noteer drie redenen waarom een doorgaande (leer)lijn belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen.
- Wat is jouw ervaring met doorgaande (leer)lijnen op jouw werk? Hoe zou je dit eventueel willen veranderen of aanpassen?

Opdracht 12 Doorgaande (leer)lijn in de praktijk

Een doorgaande (leer)lijn maakt de overgang van kinderopvang naar de basisschool minder groot. Het kind herkent vaste elementen van het programma waarmee wordt gewerkt. Zo voelen jonge kinderen zich eerder thuis op school.

Bekijk het filmpje.

Hoe brengt dit IKC de doorgaande (leer)lijn in de praktijk? Noem drie punten.

Opdracht 13 Stappenplan overdrachtsformulier

Om te zorgen voor een goede overdracht van kindercentrum naar basisschool wordt in de meeste VVE-methodes gebruikgemaakt van een **overdrachtsformulier**. In het overdrachtsformulier staan verschillende gegevens die relevant zijn voor de basisschool. Voor jou als pedagogisch medewerker is het belangrijk om kritisch naar zo'n formulier te kijken en te bedenken wat jij – in samenspraak met de toekomstige leerkracht – belangrijk vindt dat erin staat.

Misschien ontdek je samen met je collega's van het kindercentrum en de school dat er enkele essentiële punten ontbreken en besluiten jullie zelf een overdrachtsformulier op te stellen.

In het laatste brede schooloverleg is besloten dat er een overdrachtsformulier moet komen voor de kinderen die het VVE-kindercentrum verlaten en naar school gaan. Jij hebt uren gekregen om dit formulier te maken.

Maak een opzet welke stappen je gaat nemen om dit formulier te ontwikkelen. Met wie ga je overleggen, hoe bepaal je wat erin komt, ga je voorbeelden zoeken?

Opdracht 14 SLO-doelen (1)

Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft geformuleerd wat peuters in principe moeten kunnen voordat ze naar groep 1 van de basisschool gaan.

Lees het document met de SLO-doelen door.

Stichting Leerplan ontwikkeling (SLO) heeft doelen geformuleerd voor het jonge kind. Ook voor peuters zijn doelen opgesteld, die als richtlijn dienen voor het ontwikkelingsgericht werken in de kinderopvang.

Bekijk de kaart met doelen voor Rekenen-wiskunde (prefase).

Bedenk voor ieder onderwerp dat op de kaart staat hoe je dit in de praktijk aanbiedt. Hoe ondersteun jij de ontwikkeling van peuters op het gebied van getallen?

Schrijf voor ieder onderwerp in de tabel wat je aan acties/activiteit aanbiedt of zou kunnen aanbieden.

Inhoudslijn	Acties/activiteit
Getallen: getalbegrip	
Getallen: bewerkingen	
Metten en meetkunde: meten	
Metten en meetkunde: meetkunde	
Verhoudingen	
Verbanden	

Opdracht 15 SLO-doelen (2)

Er zijn meer gebieden waarvoor doelen zijn geformuleerd. Bekijk de website.

- Zoek op voor welke andere gebieden er doelen zijn geformuleerd voor het jonge kind.
- Zoek bij ieder gebied een omschrijving van een doel waaraan je nog niet voldoende aandacht besteedt tijdens het werken op de groep of in de klas.

Informatieverwerking

Er zijn verschillende manieren om je te verdiepen in je doelgroep en de individuele kinderen in je groep. Zorg ervoor dat je kinderen altijd met een open blik bekijkt. Daarnaast is het belangrijk om de ontwikkelingen in je vakgebied nauwlettend te volgen.

Bereid het werkoverleg altijd goed voor.

Informatieverwerking

Voor jou als pedagogisch medewerker is het belangrijk dat je je zo veel mogelijk verdiept in je doelgroep en het individuele kind in je groep. Dit kan op verschillende manieren:

- je verdiepen in de leefomgeving van het kind (gezin, de buurt waar het woont, huisbezoek)
- dossiers lezen
- deelnemen aan overleggen (brede school, jeugdzorg enzovoort)
- observeren.

Daarnaast is het belangrijk dat je ontwikkelingen in je vakgebied binnen en buiten de organisatie volgt. Hierdoor kun je nog beter voor de kinderen zorgen. Dit kun je doen door:

- je goed voor te bereiden op het werkoverleg
- interne nieuwsbrieven te lezen
- vakbladen te lezen (via je werk en/of bibliotheek)
- lid te worden van verschillende LinkedIn-groepen die zich richten op de kinderopvang
- gratis nieuwsbrieven van organisaties in en rond de kinderopvang te ontvangen (bijvoorbeeld BOinK, BKK, Branchevereniging kinderopvang, PIP)
- boeken over kinderen en kinderopvang te lezen
- een congres te bezoeken
- een cursus te volgen.

Vakliteratuur kan prijzig zijn. Informeer bij de kinderopvanglocatie waar je stage loopt of er boeken over het werken met kinderen te leen zijn, of informeer in de bibliotheek.

Beoordelen van de verworven informatie

Het kan helpen als je al het een en ander weet over een kind dat op je groep komt, maar dit kan ook een valkuil zijn. Het is altijd belangrijk dat je met een open blik naar een kind kijkt (zie ook het hoofdstuk over observeren). Niet elk kind uit een achterstandsbuurt heeft een **ontwikkelingsachterstand**.

Kijk zelf goed wat een kind nodig heeft om verder te komen in zijn ontwikkeling en bespreek eventuele zorgen altijd met collega's en je leidinggevende en/of pedagogisch coach.

Opdracht 16 Informatie verwerven

Voor jou als pedagogisch medewerker is het belangrijk dat je je verdiept in je doelgroep en in het individuele kind. Daarnaast moet je de ontwikkelingen in je vakgebied binnen en buiten de organisatie volgen. Dit geldt ook voor informatie over VVE.

- Noem vier manieren waarop je je kunt verdiepen in je doelgroep en in individuele kinderen in je groep.
- Noem vier manieren om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in je vakgebied.
- Noem twee manieren om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen op het gebied van VVE.

Opdracht 17 Nieuwe VVE-methode

Als een kindercentrum besluit om een nieuwe VVE-methode aan te schaffen, wordt meestal aan een aantal pedagogisch medewerkers gevraagd om mee te denken over de vraag welke methode het best aangeschaft kan worden.

Maak een kort verslag van maximaal 300 woorden over de wijze waarop jij informatie gaat verzamelen over de verschillende VVE-programma's en welke factoren jouw uiteindelijke keuze bepalen.

Opdracht 18 Goed samenwerken

Bekijk het filmpje en let op welke fasen er onderscheiden worden bij samenwerken.

- Noem de drie fasen die bij het proces samenwerken horen.
- Omschrijf hoe jij de samenwerking bij jou op de groep of in de klas evalueert.

Opdracht 19 Typisch VVE

Sommige begrippen horen echt bij VVE.

- Schrijf tien woorden op die jij bij VVE vindt horen.
- Noteer achter elk woord waarom je dit bij VVE vindt horen.
- Maak met de tien woorden een woordzoeker. Gebruik hiervoor Woordzoekermaker. Kopieer het resultaat en vul het in.

Opdracht 20 Effectiviteit van VVE-programma's

Over de effectiviteit van VVE-programma's in Nederland verschillen de meningen en de onderzoeken. Zoek op internet informatie van voorstanders en tegenstanders van VVE.

- Beschrijf twee argumenten voor VVE.
- Beschrijf twee argumenten tegen VVE.
- Wat is jouw mening? Ben jij voor of tegen het gebruik van een VVE-programma en waarom?

Opdracht 21 Hoe werkt VVE in de praktijk?

Als je al werkt op een VVE-kindercentrum, ben je al bekend met VVE. Maar je hebt dan ervaring met een bepaald programma. Het is inspirerend om te zien hoe VVE in de praktijk werkt.

- Zoek in jouw regio een basisschool of peuterspeelzaal die met een VVE-programma werkt. Zoek specifiek naar een locatie die werkt met een VVE-programma dat je graag beter zou willen leren kennen.
- Benader het kindercentrum of de school voor een interview en een rondleiding.
- Maak van tevoren een lijst met vragen over de volgende onderwerpen: doorgaande (leer)lijnen, SLO-doelen, overdracht naar de basisschool, samenwerking op de groep, verzamelen van gegevens over het kind, doelgroepkinderen, gemeentelijk beleid.
- Maak indien mogelijk een aantal foto's van de inrichting, de materialen en de buitenruimte.
- Vraag of het mogelijk is om te observeren op de groep.

PORTFOLIO

Opdracht 22 Brochure nieuw kindercentrum met VVE [BP]

Omwonenden en aanstaande ouders willen het weten als zich ergens een nieuw kindercentrum vestigt. Zij zijn nieuwsgierig naar wat voor kinderdagverblijf het is. Zij willen weten wat de **missie** en de doelstelling (**visie**) van het kinderdagverblijf zijn. Ook willen zij weten welk VVE-programma het kindercentrum aanbiedt en waarom juist voor deze VVE-methode is gekozen.

- Schrijf een brochure over een (al dan niet fictief) kindercentrum dat binnenkort geopend wordt. In de brochure van maximaal 500 woorden beschrijf je de volgende onderwerpen:
  - de buurt waar het kindercentrum komt
  - de missie en visie van het kindercentrum
  - de doelstelling van het kindercentrum
  - voor welke (doel)groepkinderen dit kindercentrum is
  - welk VVE-programma het kindercentrum gaat gebruiken
  - waarom voor dit VVE-programma is gekozen
  - hoe wordt gewerkt aan een doorgaande (leer)lijn.

Gebruik minimaal vier relevante afbeeldingen.

- Beoordeel jezelf. Zet een kruisje in de kolom die voor jou klopt.

Beoordeling		
De gevraagde onderwerpen (missie, doelstelling, VVE-programma, welke en waarom, doorgaande (leer)lijn, doelgroep en minimaal één relevante afbeelding) zijn in de brochure verwerkt.		
Missie, visie en doelstelling en de gekozen VVE-methode zijn opgenomen.		
De brochure is in de praktijk te gebruiken.		
De brochure bevat maximaal 500 woorden.		
De vier afbeeldingen zijn relevant en voegen iets toe.		

Begrippen

Doorgaande (leer)lijn

De praktijk (kinderopvang en basisscholen) die zorgen, spelen, leren en opvoeden meer integreert.

Interpersoonlijk

Anderen aanvoelen, begrijpen, begeleiden, leiden en manipuleren.

Intrapersoonlijk

Reflecteren op je eigen handelen en op basis daarvan beslissingen nemen.

Lichamelijk-kinesthetisch

Coördinatie van het lijf, sporten, voelen en dansen.

Logisch-mathematisch

Analytisch, rationeel en rekenkundig denken en redeneren.

Missie

Beschrijving vanuit welk gedachtegoed, welke waarden en identiteit gehandeld wordt.

Muzikaal-ritmisch

Ritme, melodie, klanken, muziek doorvoelen en maken.

Onderwijsachterstandenbeleid

Beleid om dreigende leerachterstanden onder 0- tot 12-jarigen ten gevolge van sociale, economische of culturele oorzaken te voorkomen en om eenmaal opgelopen achterstanden te verminderen.

Overdrachtsformulier

Een schriftelijke weergave van de observatie- en toetsgegevens en overige waarnemingen die de ontwikkelingen en de achtergrond van het kind betreffen.

SLO

Stichting Leerplan Ontwikkeling.

SLO-doelen

Beschrijvingen van wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Een na te streven of aangeboden programmaonderdeel met al dan niet een handelingswerkwoord.

Verbaal-linguïstisch

De omgang met het talige, zoals lezen, schrijven en taal begrijpen.

Visie

Beschrijving hoe de missie in praktijk wordt gebracht, de doelstellingen die logisch voortvloeien uit de missie.

Visueel-ruimtelijk

Met het gezichtsvermogen en beeldend de ruimte kunnen pakken en verbeelden.

Voor- en voerschoolse educatie (VVE)

De maatregelen die onderwijsachterstanden trachten te verminderen bij de start van groep 3 van de basisschool.

Wet Oke

Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie.

Opdracht 23 Test je kennis

Doe nu een kennistest. Zo kom je erachter of je genoeg kennis in huis hebt over de theorie.

- a. Waar is VVE een afkorting van?
- Vereniging voor voorschoolse educatie
  - Voor- en voerschoolse educatie
  - Vereniging voor veilige educatie
  - Voor veilige educatie
- b. Sinds wanneer is er VVE in Nederland?

- sinds de jaren 70
  - sinds de Wet Kinderopvang (2004)
  - sinds 2000
  - geen van deze antwoorden
- c. Wie bepaalt welke kinderen in aanmerking komen voor een VVE-indicatie?
- de gemeente
  - het kindercentrum zelf
  - de regering
  - geen van deze antwoorden
- d. Wat is juist?
- Elke gemeente heeft dezelfde doelgroepkinderen.
  - Een kind dat in de ene gemeente doelgroepkind is, kan dit in een andere gemeente niet zijn.
  - Of een kind in de doelgroep valt, hangt af van het kindercentrum.
  - Geen van deze antwoorden.
- e. Wat zijn erkende VVE-programma's?
- Piramide, VVE voor ieder kind, Uk en Puk
  - VVE voor ieder kind, Peuterplein, Piramide
  - Peuterplein, VVE voor ieder kind, Kam,eleon
  - Piramide, Uk en Puk, Schatkist
- f. Wat is het voordeel van een doorgaande (leer)lijn?
- Een doorgaande (leer)lijn maakt de overgang van kinderdagverblijf naar school groter.
  - Een doorgaande (leer)lijn maakt de overgang van kinderdagverblijf naar school kleiner.
  - Dat kinderdagverblijf en school in één gebouw moeten zitten.
  - Geen van deze antwoorden.
- g. SLO staat voor:
- Stichting Leermiddelen Onderwijs
  - Stichting Lesgeven en Ontwikkeling
  - Stichting Leren en Ontwikkelen
  - Stichting Leerplan Ontwikkeling
- h. Welke programma's zijn speciaal gericht op voorlezen?
- VoorleesExpress, Boekstart, Boekenpret
  - Boekstart, Boekenpret, Boekenlijst
  - Boekstart, Boekenlijst, Zin in Lezen
  - geen van deze antwoorden
- i. Wat is juist?
- Als je dit keuzedeel hebt afgerond, weet je alles over VVE.
  - Door de eeuwen heen wordt er steeds op dezelfde manier voor kinderen in groepsverband gezorgd.
  - Het is belangrijk dat je ontwikkelingen in je vakgebied binnen en buiten de organisatie waar je straks werkt, volgt.
  - Geen van deze antwoorden.
- j. Wat is juist?
- Niet elk kind uit een achterstandsbuurt heeft een achterstand.
  - Elk kind uit een achterstandsbuurt heeft een achterstand.
  - Elk kind van hoogopgeleide ouders heeft een ontwikkelingsvoorsprong.
  - Elk kind van rijke ouders is verwend.